

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Aneta Hátlová

Lidé na okraji v tvorbě Johna Steinbecka

Olomouc 2022

vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně. Veškeré použité podklady, ze kterých jsem čerpala informace, jsou uvedeny v seznamu použité literatury a citovány v textu podle normy ČSN ISO 690.

V Olomouci dne 1. 11. 2022

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky a cenné rady, které mi při zpracování bakalářské práce věnoval.

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na amerického spisovatele Johna Steinbecka a jeho knižní postavy, nacházející se na okraji společnosti. Nejprve je představen autor, následovně skutečnosti a události, které jeho tvorbu nejvíce ovlivnily. Poté už přecházím k hlavnímu bodu, a to k charakteristice postav z vybraných třech děl. Všechny postavy, se kterými vás v průběhu práce seznámím, se nacházejí na společenské periferii a vykazují obdobné rysy, kterými se zabývám v poslední kapitole.

Klíčová slova

John Steinbeck, O myších a lidech, Pláň Tortilla, Na plechárně, přátelství, svoboda, alkohol, nemajetnost

Annotation

This bachelor's thesis focuses on the American writer John Steinbeck and his characters on the social periphery. First, the author is introduced, followed by the facts and events that most influenced his work. After that, I move on to the main point, namely the characteristics of the characters from the three selected works. All the characters that I will introduce you to in the course of the work are located on the social periphery and show similar traits that I will deal with in the last chapter.

Keywords

John Steinbeck, Of Mice and Men, Tortilla Flat, Cannery Row, friendship, freedom, alcohol, poverty

Obsah

Úvod.....	8
1 Život a spisovatelský typ Johna Steinbecka	9
1.1 Historický kontext americké literatury první poloviny 20. století.....	11
2 Prostor ve Steinbeckově tvorbě (se zaměřením na americké reálie)	15
2.1 Hospodářská krize.....	16
2.2 Kalifornie	18
3 Postavy ve Steinbeckově tvorbě (se zaměřením na tematiku lidí na periferii)	21
3.1 O myších a lidech	21
3.1.1 Lennie Small	24
3.1.2 George Milton	25
3.2 Pláň Tortilla	26
3.2.1 Komunita pasainů.....	27
3.2.2 Danny	29
3.2.3 Pilón	30
3.2.4 Pirát	30
3.3 Na plechárně	32
3.3.1 Komunita obyvatel ulice Na plechárně	32
3.3.2 Mack a jeho mládenci	34
3.3.3 Doktor.....	35
3.3.4 Dora Floodová.....	36
4 Společné rysy Steinbeckových postav.....	37
4.1 Silná přátelství	37
4.2 Touha po svobodě.....	38
4.3 Alkohol	39
4.4 Nemajetnost	39
Závěr.....	41

Zdroje	42
Primární zdroje	42
Sekundární zdroje	42
Internetové zdroje.....	43
Anotace kvalifikační práce.....	44

Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem si vybrala jednoho z představitelů americké literatury první poloviny dvacátého století Johna Steinbecka. Seznámím vás tak blíže s tímto nositelem Pulitzerovy a Nobelovy ceny za literaturu, nejen s jeho životem, ale i s prostorem v jeho literární tvorbě. Důležitou kapitolou bude rozbor postav v jeho dílech a shrnutí jejich společných znaků.

V první kapitole píšou o životě a spisovatelském typu Johna Steinbecka, protože díky tomu můžeme sledovat nejen životní ale i spisovatelskou dráhu tohoto výrazného představitele světové literatury, kterým se stal i proto, že jeho díla byla přeložena do mnoha světových jazyků. Můžeme tak snáze pochopit styl jeho psaní či výběr témat a postav pro jeho knihy. Čtenáři mé bakalářské práce by si také měli udělat obrázek o tom, jak literatura vypadala v době, kdy Steinbeck plodil svá úspěšná díla, proto následuje podkapitola o historickém kontextu americké literatury první poloviny dvacátého století.

V další části své práce se rozepisují o prostoru ve Steinbeckově tvorbě se zaměřením na americké reálie. Zjišťujeme tak, jaké události či skutečnosti nejvíce ovlivňovaly jeho tvorbu. Zde jsem s ohledem na díla, která v následující kapitole rozebírám, vybrala hospodářskou krizi a Kalifornii, protože tyto dvě skutečnosti se v těchto dílech odrážely nejvíce.

Následuje stěžejní část, která se týká postav ve Steinbeckově tvorbě se zaměřením na tematiku lidí na periferii. Nejdříve přibližuji tři Steinbeckova díla (*O myších a lidech*, *Pláň Tortilla*, *Na plechárně*) a jejich hlavní protagonisty. Poukážu na to, zda se v těchto třech knihách odrážejí nějaké společné rysy postav. Přiblížím, jaký život vedou, jak k němu přistupují, co je dělá šťastnými. Zjistíme tak, proč nezapadají mezi soudobou společnost a ocitají se tak na jejím okraji. Porozumíme jejich hodnotám, smýšlení a životní filozofii.

1 Život a spisovatelský typ Johna Steinbecka

John Ernst Steinbeck se narodil 27. února 1902 v malém městě Salinas v Kalifornii. Autor je především epik, jehož posláním je tedy vyprávění příběhů. Jeho otec byl úředníkem a matka pracovala jako učitelka. Steinbeckova rodina nebyla nijak bohatá, a tak si už jako školák přivydělával na rančích. V roce 1919 se zapsal na Stanfordskou univerzitu, kde se předmětem jeho zájmu staly přednášky z historie, anglické literatury a biologie. Přispíval zde také do univerzitního časopisu, kde mu vyšly dvě povídky a tři básně. Po dvou přerušeních studia nakonec roku 1925 odešel ze školy definitivně, aniž by ji ukončil závěrečnými zkouškami. Následovala jeho cesta do New Yorku, kde byl rozhodnut, stát se spisovatelem. Jeho prvotní zájem živit se jako žurnalista nevyšel, proto začal pracovat jako pomocný dělník. Nakonec se rozhodl vrátit do své rodné Kalifornie, kde několikrát přepracoval původní verzi románu, který vznikl již za jeho studií na vysoké škole. Roku 1929 pak kniha vyšla pod názvem *Zlatý pohár (Cup of Gold)*. I když si toto dílo nezískalo žádnou velkou pozornost veřejnosti, autora to neodradilo a roku 1932 vydal svou první významnou knihu *Nebeské pastviny (The Pastures of Heaven)*.¹ Steinbeckovo rodiště se stalo dějištěm jeho fikce, tudíž se děj jeho první významnější knihy odehrává právě tady. V díle se poprvé objevují dominantní témata, obrovská oslava venkova a přírody, která často hraničí s kultem a zbožňováním a ironií osudu. Román *Neznámému Bohu (To a God Unknown, 1933)* u čtenářů mimořádného zájmu nedosáhl, i když sleduje zhruba stejný vzor jako jeho pozdější svazek *Na východ od ráje (East of Eden)* z roku 1952. Velký úspěch přišel, až po vydání díla s názvem *Pláně Tortilly (Tortilla Flat, 1935)*,² v češtině se můžeme setkat také s názvem *Slunce a víno chudých*. Kniha zapůsobila na čtenáře humorem a výraznou regionální barevností. Byla překládána do cizích jazyků, a dokonce se mohla těšit i zfilmování.³

Autorovou výhodou bylo to, že se naučil znát přírodu pozemskou i námořní nejen v rodné Kalifornii. Navázal styk s mnoha lidmi, což mu dalo velmi obsáhlý materiál k jeho literární práci. I když byla jeho zájmem především umělecká tvorba, tak se vedle ní léta zabýval i vědeckou činností v oblasti biologie, což dokázal ve své zeměpisně-přírodopisné práci z roku 1941 s názvem *Moře Cortézovo*. Právě studie biologie mu vnukla přesvědčení, že člověk není izolovaný tvor, ale bratr všech lidí, součást všeho živého na naší planetě Zemi

¹ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 191–192. ISBN 80-207-0459-0.

² PROCHÁZKA, Martin, QUINN, Justin, ed. Lectures on American literature. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 232. ISBN 978-80-246-1996-5.

³ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 193. ISBN 80-207-0459-0.

a bytost, jež je spojená tajemnými pouty s ještě neprozkoumanou existencí vesmíru. Čtenáři se ovšem může zdát toto autorovo přesvědčení příliš mystické a nedostatečně přesvědčivé.⁴

Druhá světová válka odvedla autora od reportérské činnosti. Byl třikrát ženatý a právě třetí manželství ho přimělo odstěhovat se do New Yorku.⁵ V následujících desetiletích psal John Steinbeck volná pokračování idylického obrazu neprivilegovaných mužů (*Cannery Row* – 1944, *Sladký čtvrtek* – 1954). Ovšem brzy se pak John Steinbeck začal zajímat o sociální témata, motivaci a odezvu. V roce 1937 dokončil prozaickou knihu *O myších a lidech*⁶, která zajistila Johnu Steinbeckovi finanční úspěch a umožnila mu cestu do Evropy, kde postupně navštívil Irsko, Švédsko a Sovětský svaz. Když se po cestě do Evropy vrátil zpět do Spojených států, dokončil dramatickou verzi tohoto díla, která poté měla premiéru 23. listopadu 1937 v New Yorku. Tou dobou už byl ale autor v Oklahomě, kde sbíral materiál pro svou novou knihu. Přidal se ke skupině kočovných dělníků, kteří putovali za obživou do Kalifornie. Když dorazili na místo, tak s nimi žil v nouzových táborech, kde také pracoval. Díky těmto nasbíraným zkušenostem se mohlo zrodit jeho stěžejní dílo, rozsáhlý sociální román, *Hrozny hněvu* (*The Grapes of Wrath*, 1939).⁷ „Svému autorovi přinesly Hrozny hněvu užitek. Rozšířily jeho věhlas, roku 1940 mu vynesly Pulitzerovu cenu a brzy byly i zfilmovány. S odstupem času se ukazuje, že šlo o zasloužený úspěch. Politická aktuálnost románu pominula, jeho velké humanistické poslání i umělecké kvality však zůstaly neztenčeny.“⁸

Ovšem ještě před zveřejněním tohoto díla byl vydán soubor povídek s názvem *Dlouhé údolí* (*The Long Valley*, 1938). Tyto povídky a mezi nimi i velice známý *Ryzáček* (*The Red Pony*) původně vycházely jednotlivě od roku 1933.⁹ *Ryzáček* John Steinbeck napsal, když jeho rodinu zasáhla smrt a dílo mělo být pokusem o zachycení této ztráty. Autor však pro toto dílo nemohl najít nakladatele, a tak se mu stále dokola vracelo, až ho nakonec koupil redaktor časopisu *The North American Review*, který za něj v té době zaplatil devadesát amerických dolarů, což bylo více peněz, než autor čekal.¹⁰

⁴ VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. Slovník spisovatelů: Spojené státy americké. Praha: Odeon, 1979. Slovníky spisovatelů (Odeon), s. 604

⁵ Tamtéž, s. 605.

⁶ PROCHÁZKA, Martin, QUINN, Justin, ed. Lectures on American literature. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 232. ISBN 978-80-246-1996-5.

⁷ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 195–197. ISBN 80-207-0459-0.

⁸ Tamtéž, s. 197.

⁹ Tamtéž, s. 195–196.

¹⁰ STEINBECK, John. O Americe a Američanech. Praha: Brána, 2003, s. 145. ISBN 80-7243-197-8.

Na začátku roku 1943 odjel John Steinbeck do Evropy, kde působil jako zahraniční dopisovatel listu *Herald Tribune*. Válečné události komentoval z Anglie, severní Afriky i z Itálie. Poté, co se při psaní vrátil k domácí tematice, tedy k příběhům odehrávajícím se převážně v Kalifornii, nenavázal svým psaním na úspěchy knih *Hrozný hněvu* a *V pochybném boji*, proto byla nová kniha *Na plechárně* (*Cannery Row*, 1944) pro mnohé zklamáním.¹¹

V poválečném období psal John Steinbeck především drobnější díla: *Perla* (*The Pearl*, 1947) – dílo bylo i podle autorova scénáře zfilmováno, *Toulavý autobus* (*The Wayward Bus*, 1947 – krátký román) a novela *Skvoucí se* (*Burning Bright*, 1950). John Steinbeck se také pokoušel o rozsáhlý román, který měl být zřejmě protějškem k *Hrozným hněvu*, i když tematicky, ideově i svým symbolickým podtextem a mystickým laděním připomíná spíše autorova raná díla *Neznámému Bohu* a *Nebeské pastviny*. Tento román vyšel v roce 1952 s titulem *Na východ od ráje* (*East of Eden*) a stal se ihned bestsellerem, oživil tak znovu zájem o Steinbeckova díla. Román byl také zfilmován.¹²

Zajímavé je, že John Steinbeck navštívil i Prahu, a to při zpáteční cestě ze Sovětského svazu v prosinci 1936. Při besedě, která se konala na půdě Filozofické fakulty Karlovy univerzity, vyjádřil své přesvědčení, že každá dobrá kniha přináší čtenáři čerstvý zážitek. Velikost jeho knih nejlépe vynikne, když je přestaneme hodnotit izolovaně. John Steinbeck patří k předním autorům moderní americké literatury. Zůstává stejně jako například William Faulkner a Ernest Hemingway „zprostředkovatelem podstatných životních zkušeností – amerických i obecně lidských.“¹³

Nobelovu cenu získal John Steinbeck až roku 1962, když jeho pověst začala slábnout. Díla tohoto amerického autora se těžko dělí na raná a pozdní, protože některá jsou řetězcem povídkových epizod.¹⁴ John Steinbeck zemřel 20. prosince 1968 v New Yorku.

1.1 Historický kontext americké literatury první poloviny 20. století

Americká literatura se dlouho rozvíjela v závislosti na evropských vlivech, ovšem od konce první světové války se začaly projevat zřetelně nové prvky americké kultury, samostatné, těsně spjaté s technickým stavem společnosti, často vycházející z technických

¹¹ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 197. ISBN 80-207-0459-0.

¹² Tamtéž, s. 198.

¹³ Tamtéž, s. 200.

¹⁴ VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. Slovník spisovatelů: Spojené státy americké. Praha: Odeon, 1979. Slovníky spisovatelů (Odeon), s. 605.

objevů, dokonce pak začala často působit na kulturu evropskou. Charakteristickým rysem nové vlny byl zvýšený společenský criticismus, který byl namířený proti kapitalismu celkově i proti konkrétním nedostatkům americké společnosti.¹⁵

Ve dvacátých letech se do popředí dostali autoři, kteří pracovali s metodou kritického realismu, a to především Theodor Dreiser, Sinclair Lewis a Sherwood Anderson. Nejvýznamnějším z těchto autorů byl díky svému dílu *Americká tragédie* (1925) Theodor Dreiser. Upton Sinclair proslulý už před první světovou válkou vydal kolem dvacátých let své romány *Stoprocentní životopis vlastence*, *Petrolej* a *Boston*. Ve třicátých letech však jeho criticismus americké společnosti ustupoval. Sinclair se stal jako první americký autor v roce 1930 držitelem Nobelovy ceny za literaturu.¹⁶

Ztracenou generaci – Ernesta Hemingwaye, Williama Faulknera, Johna Dos Passose, spojoval hlavně kritický názor na první světovou válku a její důsledky, což se nejvýrazněji projevovalo u Hamingwaye a Dos Passose. K tomuto okruhu patřil také Francis Scott Fitzgerald, který svým velkým dílem *Velký Gatsby* (*The Great Gatsby*) z roku 1925 ukazuje zrcadlo americké společnosti a podal svědectví o tzv. jazzovém věku.¹⁷

Po krachu burzy roku 1929 bylo jasné, že přijdou změny. Ve třicátých letech se objevilo nejen proletářské divadlo, ale také proletářský román. Roku 1931 vyhlásil Fitzgerald konec éry „jazzového věku“. Dílo Frederica Lewise Allena s názvem *Teprve včera* (*Only Yesterday*) udělalo ve stejném roce tečku za dvacátými lety a nastalo to, co Malcolm Cowley nazval „návratem exulanta“. Spisovatelé přestali jezdit na zkušenou do Paříže a vraceli se domů, aby mohli zachytit změněnou Ameriku. Při návratu zjistili, že pokrokové a radikální myšlenky ve dvacátých letech nezahynuly. Po proletářské literatuře volal už v roce 1921 Michael Gold, který si po převzetí komunistického listu *The New Masses*, začal hledět buržoazní slaboduchosti americké tvorby. V letech 1927 až 1930 byla také V. L. Parringtonem vydávána liberální sociální historie americké literatury *Hlavní proudy amerického myšlení*. V roce 1927 se konal protest proti popravě anarchistů Nikoly Sacca a Bartolomea Vanzettiho, který nabyl pro intelektuály jasného politického významu. Ovšem přesvědčení toho, že nové literární zúčtování je nevyhnutelné, nastalo až během nákupní

¹⁵ NAVRÁTIL, Jan. Stručné dějiny USA. 2., dopl. vyd. Praha: Svoboda, 1984, s. 294.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž, s. 295.

horečky na burze roku 1928 a následného kolapsu příliš rozhazovačného a zadluženého systému.¹⁸

Do románů se vrátil naturalismus, dokumentární styl a politický hněv. Sherwood Anderson, Upton Sinclair a Theodore Dreiser se začali věnovat radikálním problémům a psali o nezaměstnaných, o hladových lidech, kteří čekají na přiděl chleba, o městské bídě a úpadku venkova. Bylo možné otevřeně kritizovat ekonomický systém a zároveň se ztotožňovat s reálnou Amerikou. Radikalismus už nebyl považován za zradu, a tak bylo možné zpochybňovat politický řád, zároveň však oslavovali národ. Různí autoři, např. John Dos Passos, Hart Crane či Thomas Wolfe, projevovali stejné přání, chtěli se zabývat roztroušenou zemí, oslavit její přednosti, hovořit za její ztrápené obyvatelstvo, a tak se Amerika objevovala ve všech titulech.¹⁹

Za přelomový můžeme považovat rok 1930, kdy Michael Gold v časopisu *The New Republic* zaútočil na jemný experimentalismus buržoazní estetické prózy autora Thorntona Wildera. Pozornost čtenářů na sebe začali strhávat autoři jako Jack Conroy, což byl ocelářský dělník, či chicagský černošský přistěhovalec Richard Wright. V roce 1930 se taktéž objevil román *Židé bez peněz* (*Jews Without Money*) autora Michaela Goldy a společně s ním i další díla, která měla zneklidňující společenské tituly např. *Ztroskotanci* (*Bottom Dogs*) od Edwarda Dahlberga či *Stávka* (*Strike!*) od autorky Mary Heaton Vorseové. V listopadu 1929 se dostal „*Klub Johna Reeda*“ pod záštitu časopisu *The New Masses*. Tento klub byl určen mladým spisovatelům a jeho slogan zněl „*Umění je třídní zbraní*“. O pět let později už bylo v celé zemi třicet takových skupin a klub v New Yorku založil časopis *Partisan Review*, který se poté stal hlavním intelektuálním listem doby. S prvním Kongresem amerických spisovatelů, který byl roku 1935, sdílel stalinistické názory a jeho cílem bylo napadat liberalismus. Chtěli opět zpolitizovat spisovatele a zapojit se do velkého třídního boje. Tímto hnutím vyvrcholilo a roku 1937 v návaznosti na otřesné inscenované procesy v Moskvě se už vydavatelé vzpírali totalitním sklonům marxismu a stále více se přikláněli k hnutí moderny a náročnějším kritickým teoriím. Hlásali, že představitost nemůže být součástí žádného ortodoxního názoru. Mnohé z nadcházejících událostí (inscenované procesy, španělská občanská válka, konec krize, vstup do války v roce 1941) vedly po roce 1945 ke změnám názorů a jen málo z přesvědčení radikalismu přežilo třicátá léta v marxistické formě. Levicově orientovaní autoři se spojili v boji proti nacismu a fašismu. Steinbeck a Hemingway

¹⁸ RULAND, Richard a Malcolm BRADBURY. Od puritanismu k postmodernismu: dějiny americké literatury. Praha: Mladá fronta, 1997, s. 309. ISBN 80-204-0586-0.

¹⁹ Tamtéž.

přinášeli čtenářům obraz války z Evropy, Dos Passos odcestoval do Tichomoří. Ve 40. letech se Amerika vymanila z ekonomické krize. Ovšem posun k proletářské literatuře a k jejím realistickým, naturalistickým, reportážním a dokumentaristickým metodám nebyl jediným impulsem tvorby třicátých let. Třicátá léta jsou obdobím vrcholných Faulknerových experimentálních a modernistických románů. „*Jedno z klíčových prozaických děl tohoto desetiletí, trilogie USA (1930–1936) Johna Dos Passose, využívá komplexního formálního experimentu k záběru subjektivního vědomí i veřejných událostí a k vytvoření působivého obrazu americké historie 20. století od roku 1900 po případ Sacca a Vanzettiho.*“²⁰

Některé americké autory přivedly společenské podmínky třicátých let zpět k naturalismu a jeho zájmu o sociální předurčení, diskriminaci a radikální zachycení hodnot a osudů lidí, kteří pocházejí z okraje společnosti. Naturalismus Jamese T. Farrella je působící, protože dokázal věrohodně popsat beznadějně a ponuré Chicago. Ovšem „*naturalismus Johna Steinbecka vyvěral z jiných zdrojů – z touhy, kterou sdílel s dřívějšími naturalisty, jako byli Frank Norris, Jack London a Theodore Dreiser, totiž porozumět základním pohnutkám lidské povahy.*“²¹ Steinbeckova díla nám dokázala jeho zájem o sociální problémy a o přitažlivost Kalifornie, které připisoval tendenci lidstva směřovat k západu.²²

Po druhé světové válce byla literatura poznamenána nejen regionální rozmanitostí, ale také rostoucími etnickými rozdíly – nejvýznamnějším etnickým vývojem prošla židovská literatura. K novému vývoji dochází také v afroamerické literatuře (černošští muslimové, černošští lesbičtí spisovatelé) i v jiných etnických literaturách. Samozřejmě bychom neměli přehlížet vytrvalou produkci haworthornských románů jak spisovatele Scotta Fitzgeralda, tak postmodernistů Thomase Pynchona a Toma Robbinse.²³

²⁰ RULAND, Richard a Malcolm BRADBURY. Od puritanismu k postmodernismu: dějiny americké literatury. Praha: Mladá fronta, 1997, s. 310. ISBN 80-204-0586-0.

²¹ Tamtéž, s. 313–314.

²² Tamtéž.

²³ PROCHÁZKA, Martin, QUINN, Justin, ed. Lectures on American literature. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 25. ISBN 978-80-246-1996-5.

2 Prostor ve Steinbeckově tvorbě (se zaměřením na americké reálie)

V době, kdy se Spojené státy vzpamatovávaly z následků dlouhé hospodářské krize, vyšlo Steinbeckovo dílo *Pláň Tortilla*. Tuto krizi na newyorské burze silně signalizoval tzv. „černý pátek“ v září roku 1929. Vláda vymyslela rozsáhlý komplex opatření, kterým se snažila vážnou vnitropolitickou a hospodářskou situaci řešit. Opatření měla vést ke zlepšení v oblasti ekonomické, kdy mělo dojít k oživení průmyslové výroby, reformě zemědělské, ale i sociální, kde chtěli snížit procento nezaměstnanosti. Součástí této politiky *Rooseveltova Nového údělu* se stala i *Federální spisovatelská akce (Federal Writers' Projekt)*, která byla zahájena v roce 1935. Tato státem organizovaná kampaň měla pomoci tisícům spisovatelů, publicistů i vědeckých pracovníků k zaměstnání, a to tím, že jim byly zadávány určité plánované úkoly. Do této kampaně se zapojil i John Steinbeck, který na kalifornských ovocných plantážích a v dělnických táborech zkoumal existenční podmínky námezdních pracovníků. Své dojmy i reformní návrhy pak uveřejnil v článku *Pochybný boj v Kalifornii (Dubious Battle in California)*. Článek byl otisknut v časopise *Nation* v září 1936. V říjnu stejného roku ještě publikoval v časopise *San Francisco News* několik dalších příspěvků s podobným námětem.²⁴

V románu *V pochybném boji (In Dubious Battle, 1936)* autor vylíčil, jak vypadala tehdy Kalifornie na pokraji občanské války. Česky můžeme hledat dílo pod titulem *Bitva*. „Zde poprvé beletristicky zpracoval velký sociální námět a zde také poprvé zaujal vyhraněné stanovisko k soudobému dělnickému hnutí. Stávkou česačů ovoce organizují komunističtí propagandisté. Ústy doktora Burtona autor sice polemizuje s jejich „metodami“, jež vedou ke krveprolití a k výsledkům bez jasných perspektiv; diskuse však probíhá mezi dvěma stranami na jedné frontě, neboť doktor i přes všechny své výhrady a pohybnosti obětavě slouží spravedlivé věci: nikoli z třídního uvědomění, ale z přirozených pohnutek lidskosti.“²⁵

V době, kdy se nezadržitelně blížilo vypuknutí světového válečného konfliktu, tedy druhá světová válka, vyšlo Steinbeckovo dílo *Hrozny hněvu (The Grapes of Wrath, 1939)*. I přesto, že Spojené státy vstoupily do války, až když Japonci roku 1941 přepadli Pearl Harbor, tak válečné přípravy a rychlý sled událostí v Evropě na sebe strhávaly veškerou pozornost. Začaly na řadu přicházet otázky boje proti hitlerovskému Německu a jeho

²⁴ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 193. ISBN 80-207-0459-0.

²⁵ Tamtéž, s. 194.

spojencům, což se promítlo i do Steinbeckovy tvorby. Snažil se posloužit boji proti fašismu propagandistickou knihou *Shod'te bomby!* (*Bombs Away*, 1942). Dílo pojednává o výcviku a úkolech posádky bombardovacího letounu. Dále napsal umělecky nevydařenou, i když dobře míněnou, novelu *Měsíc zapadá* (*The Moon Is Down*, 1942), ve které líčil celkem sentimentálně a hodně idealisticky odboj obyvatelstva jedné nejmenované země proti okupantům, nejspíše Norska.²⁶

2.1 Hospodářská krize

Ačkoliv byla situace v ekonomickém ohledu na konci dvacátých let opravdu příznivá, tak již od roku 1928 začaly probíhat skryté procesy, které naznačovaly konec tohoto zdařilého období a nástup krize. V létě 1929 přišel pokles průmyslové výroby, a to především v důsledku nižších investic. V říjnu již začaly klesat akcie a dne 29. října byla burza na Wall Streetu a následně i další peněžní kurzy v zemi zachváceny panikou, protože pokles akcií byl tak rychlý, že se jich majitelé chtěli co nejrychleji zbavit, což hodnotu cenných papírů ještě více snižovalo. Připomeneme-li si černý pátek, o kterém hovoříme v Evropě, protože v Americe se jednalo o černý čtvrtek. Během tohoto jednoho dne bylo na burzách prodáno téměř 13 miliónů akcií. Za celou dobu krize byly americké cenné papíry znehodnoceny o 160 miliard dolarů.²⁷

Za začátek velké hospodářské krize (1929–1933) je považován již zmíněný černý pátek. Tato krize zasáhla nejen Spojené státy, ale i ekonomiku celého kapitalistického světa a vypukla v době všeobecné krize kapitalismu a existence SSSR, kdy světový kapitalismus nebyl schopen snadno překonávat následky krize na úkor pracujícího obyvatelstva, tak jako v předválečném období. Hospodářskou krizí byla zasažena všechna průmyslová odvětví, z nich však nejvíce lehký průmysl, stavebnictví, strojírenství a železniční doprava. Postižena byla taktéž i výroba spotřebního zboží dlouhodobé spotřeby. Ničivý průběh krize ovlivnila specifická struktura amerického hospodářství, vyspělá průmyslová výroba, rozsáhlé zemědělské produkce i těžba surovin. Dopadu se neubránila ani zemědělská výroba či doprava a vnitřní i zahraniční obchod. Roku 1930 byl vydán nový zákon, který zesílil celní ochranu. Snažili se jím chránit domácí výrobce, a tak clo na dovážené zboží vzrostlo na

²⁶ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 197. ISBN 80-207-0459-0.

²⁷ NAVRÁTIL, Jan. Stručné dějiny USA. 2., dopl. vyd. Praha: Svoboda, 1984, s. 215.

53,2 % jeho hodnoty. V důsledku toho klesl v roce 1932 vývoz zboží na pouhých 31 % úrovně z roku 1929.²⁸

Obranná opatření postihovala především masu pracujících, poskytovali například státní subvence pro podnikatele, což ovšem bylo na úkor sociálních výdajů, nebo omezovali či zastavovali výrobu. Byly propuštěny statisíce pracujících, zvyšoval se monopol cen průmyslových výrobků, naopak se zkracovala pracovní doba, kterou doprovázelo snižování mezd. Monopoly se současně s ekonomickými opatřeními snažily využít situace k nátlaku na jedinou organizaci, kterou mohla hájit zájmy dělnictva početnými akcemi, na odbory. Napříč všemu Hooverova vláda neuznávala jiné východisko z krize než podporu podnikání. Padlo obrovské množství bank, v roce 1932 vyhlásilo insolvenční pět tisíc ústavů, což byla jedna pětina bank v zemi.²⁹

Avšak hospodářská krize měla všestranný účinek, tak nejvíce postihla masu pracujících, především dělnictvo. Oproti dvacátým létům, kdy se nezaměstnanost snížila, v období krize prudce stoupla, a to tak, že z celkového počtu práce schopných v roce 1933 (28 miliónů) bylo úředně registrováno 16 miliónů nezaměstnaných. Toto i pokles reálných mezd velmi nepříznivě působilo na sociální úroveň amerických rodin. U většiny obyvatel dělnických rodin to mělo za následek zvýšenou úmrtnost dětí, hladovění dospělých a celkové oslabení organismu velké části amerického obyvatelstva. Tísňivá situace nebyla jen ve městech, ale i na venkově. Příjmy farmářů taktéž velmi klesaly. Farmáři se zadlužovali a z dluhů nebylo východisko, takže museli své farmy prodávat a opouštět. Vzrostlo tak putování obrovského množství obyvatelstva za sezónní prací po celém území Ameriky. Pracující se proti hospodářskému útisku ze strany monopolů snažili bránit různými prostředky, a tak na podzim roku 1929 vznikla Liga odborové jednoty, a také byla organizována první protestní shromáždění nezaměstnaných ve velkých průmyslových městech, jako byl Detroit, Cleveland, Filadelfie či Chicago, kde vystoupilo na 1 250 000 dělníků s ostrou kritikou vlády za to, že pracujícím neposkytuje žádnou podporu. Na to vláda reagovala tvrzením, že nemá právo zasahovat do problematiky sociálního zabezpečení a demonstrace se snažila nelítostně rozhánět, v důsledku toho skončilo mnoho lidí zraněných či mrtvých.³⁰

²⁸ NAVRÁTIL, Jan. Stručné dějiny USA. 2., dopl. vyd. Praha: Svoboda, 1984, s. 216–217.

²⁹ Tamtéž, s. 218–219.

³⁰ NAVRÁTIL, Jan. Stručné dějiny USA. 2., dopl. vyd. Praha: Svoboda, 1984, s. 220–221.

Hooverova vláda už toto sociální napětí nemohla přehlížet, a tak v říjnu 1930 ustavila Mimořádný výbor pro otázky nezaměstnanosti, z jehož iniciativy byly ze státního rozpočtu vyčleněny peníze pro státní stavby, které měly nezaměstnanost alespoň o něco zmírnit. Američtí komunisté se aktivně zapojovali do boje nezaměstnaných a dosahovali značných úspěchů. V době hospodářské krize velmi zesílil počet stávek, které měly především obranný charakter, protože zde dělníci hájili dosavadní výši platů, a tím i životní úroveň sebe a svých rodin. Ovšem jejich boj nebyl úspěšný. V březnu 1932 Kongres potvrdil některá práva dělnictva v jeho boji za sociální požadavky, a to pomocí schváleného Norrisova–La Guardiaova zákona, který dával dělníkům svobodu sdružovat se, právo být členy odborových svazů a volit své zástupce pro jednání s podnikateli. Bohužel ani celkový tlak pracujících nedokázal zajistit rozhodující úspěch. Hooverova politika, především neschopnost jeho vlády řešit naléhavé ekonomické problémy a prudce upadající životní úroveň obyvatel, se projevila už za jeho vlády a byla stále ostřeji napadána. Tato kritika sice nevedla ke konkrétním opatřením, ale signalizovala nástup Rooseveltova politického kursu.³¹ Na podzim roku 1932 proběhly prezidentské volby, ve kterých s převahou zvítězil demokratický kandidát Franklin Delano Roosevelt.³²

2.2 Kalifornie

Kalifornie je nejlidnatějším a třetím největším státem USA. Její klima je klasifikováno jako středomořské, ale i za touto charakteristikou se skrývají důležité rozdíly, a to například mezi severním a jižním koncem Central Valley nebo mezi pobřežními kopci s podobnou nadmořskou výškou na úpatí Sierras. Podél pobřeží se průměrné teploty zvyšují a dešťové srážky ubývají se značnou pravidelností od severu k jihu. Nad pobřežními vodami Pacifiku, které jsou ochlazovány jižním proudem California Current, se často vyskytují mlhy, a to zejména v létě. V Central Valley vykazují teplotní i dešťové podmínky mnohem větší extrémy a podnebí je přesněji klasifikováno jako kontinentální. Ovšem na jižním konci Central Valley se setkáváme se skutečnou pouští. Obě pobřeží i údolí v létě sužují období sucha a teploty jsou vysoké. Směrem na jih leží město Los Angeles, pro které jsou sucha

³¹ NAVRÁTIL, Jan. Stručné dějiny USA. 2., dopl. vyd. Praha: Svoboda, 1984, s. 221–224.

³² Tamtéž, s. 229.

a horka příznačná. Pro střední a jižní Kalifornii, která je v létě bez dešťů, se tvoří zásoby vody v zimě, kdy zde napadá velké množství sněhu.³³

Do Kalifornie migrovaly od roku 1848 statisíce Američanů, v té době především kvůli kalifornskému zlatu. Původní řídké obyvatelstvo indiánů a mexických rančerů bylo rychle pohlceno vlnou horníků a stoupců tábora. San Francisco se rychle stalo obchodním střediskem regionu. S příchodem hospodářské krize (1929–1933) přišlo do Kalifornie přes milion imigrantů. Byli to většinou strádající farmáři ze suchem zasaženého vnitrozemí, zvětčených Johnem Steinbeckem v jeho *Hroznech hněvu*. S rostoucí populací se měnila a vyvíjela také agrikultura. V roce 1848 byla Kalifornie zemí dobytka a obrovské mexické ranče zabíraly většinu nížin. Dnes prodává Kalifornie větší hodnotu zemědělských produktů než kterýkoliv jiný stát, má kolem 36 milionů akrů zemědělských a rančových pozemků a je hlavním producentem asi 30 plodin ve Spojených státech.³⁴

Hlavním městem Kalifornie je Sacramento a mezi nejvýznamnější města patří San Francisco, Los Angeles – největší město, San Diego a Long Beach. Co se týče sousedů, tak na severu se nachází Oregon, na jihu hraničí s Mexikem, na východě s Nevadou a ze západu ji omývá Tichý oceán. Jak už vyplývá z textu výše, tak se v Kalifornii daří zemědělství, a to především v centrálním údolí, které je velice úrodné. Na východě státu, kde jsou hory, se nachází i pohoří Sierra Nevada a pouště. V Sierra Nevadě se rozprostírá i slavný Yosemiteký park a sladkovodní jezero Lake Tahoe. Na jihu dále leží Saltonské moře a poušť Mojave. Nejnižší bod Severoamerického kontinentu a zároveň i nejsušší místo na planetě leží v severovýchodní části této pouště, je jím Údolí smrti.³⁵

Díky takovéto rozmanité krajině můžeme v Kalifornii najít různé ekosystémy a mikroklimata. Například klimatické podmínky pobřežních měst Monterey a Carmel se velice liší od Steinbeckova rodného Salinas. V Kalifornii nalezneme také bohatou faunu. Na státní vlajce můžeme vidět vyobrazeného medvěda grizzlyho, který byl bohužel vyhuben již ve dvacátých letech minulého století, ale i přes obrovské zásahy lidstva se zde zachovaly rozsáhlé oblasti divoké přírody, kde žijí živočišné druhy, které jsou jinak známé spíše jen z dokumentárních filmů či zoologických zahrad. Útočiště zde našli například pumy, kojoti,

³³ PATERSON, John Harris. North America : a geography of Canada and the United States [online]. New York: Oxford University Press, 1975 [cit. 2022-05-05], s. 305. Dostupné z: <https://archive.org/details/northamericageog0000pate/page/n11/mode/2up>

³⁴ Tamtéž, s. 307–308.

³⁵ Kalifornie [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://usa.qex.cz/atlas/kalifornie>

červení rysi, orli a kondoři, ve vodách jsou pak k vidění velryby, delfini, rypouši sloní, tuleni, lvouni, mořské vydry, pelikáni či kormoráni.³⁶

³⁶ KOPECKÝ, Petr. Robinson Jeffers a John Steinbeck: vzdálení i blízcí. Brno: Host, 2012, s. 47–48. ISBN 978-80-7294-898-7.

3 Postavy ve Steinbeckově tvorbě (se zaměřením na tematiku lidí na periferii)

Autor umí ve svých postavách dokonale vykreslovat přírodní pozadí, vztah člověka ke zvířatům, rostlinám, půdě, vodě a hlíně, zvláště při zemědělské práci. Jeho postavy bývají součástí nějakého kmene, rodiny, komunity, národnostní menšiny, výpravy či povolání, a pohybují se tak mezi individualismem a kolektivností. Sociální zařízení postav bývá vystihováno méně šťastně. Autor se totiž dívá skepticky na politické a organizační spolčování lidí, na historický vývoj a rozvrstvení společnosti. Pohled Johna Steinbecka na společnost je náladově citový, a proto z něj nedokážeme vyčíst uvážené politické přesvědčení. Se shovívavostí hledí na lidské požitky a prohřešky, na nezávaznost či neodpovědný rozmar, ovšem nemá rád fanatismus, odsuzuje surovost, násilí, vykořisťování chudých pracujících. Proti živočišnosti člověka u něj stojí lidskost.³⁷

3.1 O myších a lidech

Podle Johna Steinbecka byla kniha *O myších a lidech* experimentem, a v tom co si předsevzala, nakonec neuspěla. Steinbeck se pokoušel o napsání románu, který by se dal hrát z dialogů, či o hru, která by se dala číst. Hra napsaná stylem románu by tedy měla bezpočet výhod. Byla by přesvědčivější než klasická hra a pro čtenáře by byla na přečtení mnohem snazší.³⁸ Zajímavostí je, že když bylo dílo skoro dopsané, tak ho Steinbeckovo štěně setra celé rozžvýkalo a zničilo, takže autor musel začínat znovu a sám neví, do jaké míry by se tyto dvě verze shodovaly. Kniha byla následovně přepsána také na divadelní hru, která byla úspěšnější než samotná kniha³⁹ a později byla i zfilmována.

Autor v této novele vyjádřil své sympatie s lidmi společensky degradovanými. Dílo také odkazuje na silnou sociální motivaci, protože i přes ubíjející způsob života hlavních hrdinů, kteří vlastně žijí ze dne na den, trpí existenčními nejistotami a putují za obživou z ranče na ranč, se rodí společný sen dvou přátel, a to sen o vlastním bydlení a vlastním kousku půdy. Sociální motivy se ovšem objevují i v průběhu děje, a to s příchodem

³⁷ VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. Slovník spisovatelů: Spojené státy americké. Praha: Odeon, 1979. Slovníky spisovatelů (Odeon), s. 605.

³⁸ STEINBECK, John. O Americe a Američanech. Praha: Brána, 2003, s. 142. ISBN 80-7243-197-8.

³⁹ Tamtéž, s. 146.

sebevědomého a panovačného Curleyho na scénu, s připomínkami černochoa Crookse či s úvahami starého Candyho o smutných vyhlídkách dosluhujícího člověka.⁴⁰

Název novely John Steinbeck přejal z básně skotského básníka Roberta Burnse *Polní myšce*. V této básni autor přemýšlí nad osudem myšky, kterou lidé na poli vyorali radlicí i s jejím doupětem, a tak přišla o domov i své útočiště. Můžeme tedy hledat spojitost této myšky a hlavních hrdinů Steinbeckovy novely, jimiž jsou dva potulní zemědělci, kteří na cestách americkým západem pracují na různých rančích, kde si vydělávají menší peníze, které se snaží neutracet, aby si mohli koupit vysněný malý ranč, ve kterém by společně mohli žít a hospodařit. George Milton a Lennie Small nemají svůj domov ani útočiště, žijí vlastně ze dne na den. Děj příběhu se odehrává především na ranči v jižní Kalifornii, kam tito dva muži přišli za prací. Na ranč přišli s velkým snem o vlastním hospodářství a díky místním pracovníkům k němu byli o něco blíž. Bohužel ale jen na chvíli, protože vinou hrůzných událostí se tato jejich idea nadobro rozplynula.

Jejich přátelství je poněkud zvláštní, ovšem mají mezi sebou silné pouto, protože George je pro retardovaného prostáčka Lennieho jediným přítelem, vlastně zároveň i opatrovatelem. Bez Lennieho by měl George mnohem snadnější život, ale ani přes všechny průšvihy a útrapy ho odejít nenechá.

Jak už jsem zmínila výše, jejich sen a společném ranči se vytratí a začne k tomu docházet, když za Lenniem přijde do stáje Curleyho žena, které se pracovníci na farmě raději vyhýbají, aby neměli s jejím žárlivým manželem nějaké problémy. Žena působí jako velká koketa, ale má smutný život, a právě proto je asi taková. Vzala si muže, kterého nemiluje, nemá žádnou kamarádku a na ranči trpí samotou. I když se chce Lennie na příkaz George zprvu Curleyho ženě vyhýbat, ta se nedá odbýt. Dostanou se až k hovoru o hebkých věcech, které má Lennie tuze rád. Žena mu v tu chvíli nabídne, aby jí sáhl na její hebké vlasy. V daný moment už čtenář cítí, že tohle určitě nedopadne dobře, protože se Lennie při hlazení heboučkových věcí neumí ovládat, silným hlazením tak usmrtil myšku i štěňátko, které dostal při příchodu na tento ranč. Na ženy popud jí začne tento prostáček hladit vlasy a nepřestává, naopak právě přitvrzuje. V tu chvíli se žena začíná bránit a křičí. Lennieho přepadne strach, a tak jí zakryje ústa, aby ji umlčel a neměl nějaký problém, svojí silou však ženě zlomí vaz. Následovně muže přepadnou obavy, ví, že se tohle nemělo stát, a že se George bude zlobit. Čtenář si ale závažnost této situace uvědomuje rozhodně lépe než sám Lennie, který i v tuto

⁴⁰ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 194. ISBN 80-207-0459-0.

dobu uvažuje především nad tím, že mu George za trest zakáže chovat králíky. Nejhorší na tom je, že Lennie není zlý, nikdy nikomu neublížil úmyslně.

Mrtvou ženu objeví starý Candy, který k ní nejprve přivede George. Ten si ihned uvědomuje složitost a bezvýhodnost této situace. Ví, že na ranči nikdo nebude brát ohled na Lennieho mentální retardaci, a že ani on už ho nemůže ochránit. Zároveň také Georgeovi dochází, že jejich plány na vlastní hospodářství jsou tímto ztraceny, a to k nim byli už tak blízko. Nad svým osudem už přemýšlí jinak: „*Oddělám si tady ten měsíc, shrábnu svejch padesát dolarů a zůstanu celou noc v městě někde u kurev. Nebo zapadnu do nějaký herny.*“⁴¹ Čtenář pociťuje lítost k oběma mužům, kterým se kvůli tomuto tragickému momentu otočil život naruby. Není snad žádné východisko pro šťastný konec.

George moc dobře ví, že se Curley bude chtít Lenniemu pomstít, a tak vymyslí plán. Zatímco muži hledají nechtěného vraha, spěchá Lennie na smluvené místo k vrbičkám, kde má čekat v případě nějakého problému. Autor tady popisuje Lennieho výčitky, které jsou představeny, když z jeho hlavy vystoupí malá tlustá babka (teta Klára), mluvící Lennieho hlasem: „*Co jsem se ti naříkala a naříkala: Ať mi George posloucháš, je to přece takovej dobrej člověk a jakej je hodnej! Ale ty si nikdy nedáš pozor. Každou chvíli něco vyvedeš.*“⁴² Později Lenniemu z hlavy vyskočí velký králík, který taktéž mluví jeho hlasem a promlouvá mu: „*Nabít tě do kanónu a vystřelit tě – ale ani za to nestojíš. George udělal, na mou duši, co jen moh, aby tě z té bryndy vytáh, ale nebylo to nic platný. Jestli si myslíš, že ti dovolí opatrovat králíky, pak jsi ještě větší magor, než jakej jsi bejval odjakživa. Ani pomyšlení! Popadne klacek a ztříská tě, až budeš modrej.*“⁴³ Čtenář zde může vidět, že si Lennie uvědomuje problém, trápí se jím a má špatné svědomí. Když však dorazí George a Lennie zjistí, že se na něj nezlobí, tak se uklidní. Oba muži si sednou, George lehce za Lennieho, a poví mu, ať se dívá před sebe do dále, a představuje si jejich hospodářství, zatímco mu bude o něm vyprávět. Lennie tak učiní a George zmáčkne spoušť. Tímto způsobem chce George zachránit Lennieho před smrtí, která by přišla od někoho cizího. Dává mu vlastně ránu z milosti, která pro něj musí být velice obtížná, ale ukazuje, jak silné pouto mezi nimi vlastně bylo.

⁴¹ STEINBECK, John. O myších a lidech. Vyd. 2., (v nakladatelství Alpress vyd. 1.). Frýdek-Místek: Alpress, 2004. Klokán (Alpress), s. 95. ISBN 80-7218-497-0.

⁴² Tamtéž, s. 103.

⁴³ Tamtéž, s. 104.

3.1.1 Lennie Small

Autor popisuje Lennieho jako obra, který má beztvarý obličej, velké bledé oči a široká ramena. Jeho chůze je neohrabaná a nohy vláčí asi, jako když medvěd vláčí tlapy. Ruce podél těla mu jen volně visí. Od jiných lidí se neliší jen tímto vzhledem, ale také chováním, které vyžaduje, aby měl vedle sebe někoho, kdo na něj bude dávat pozor a bude mu jakýmsi opatrovníkem a ochráncem, což v tomto případě plnil jeho kamarád George. Toho, že Lenniemu to bohužel nemyslí tak, jak by mělo, si čtenář může všimnout ihned na začátku knihy, kdy oba dorazí k vodě a Lennie se k ní bezmyšlenkovitě vrhá a rychle pije, přitom je na první pohled voda zkažená, na což ho George upozorňuje: „*Když voda takhle stojí, neměl bys z ní, Lennie, vůbec pít.*“⁴⁴ Napříč celou knihou můžeme vidět, že Lennie je bez svého přítele ztracený, je nesamostatný a zapomnětlivý. Často George napodobuje a tím ukazuje, že ho považuje za svůj vzor. George již maléry svého mentálně zaostalého kamaráda dobře zná, často kvůli nim přicházejí o práci, a tak předem varuje Lennieho, ať se šéfem ranče raději vůbec nemluví a vše nechá jen na něm. Má to zajistit to, aby je do zaměstnání přijali a oni si mohli vydělat nějaké peníze pro naplnění jejich snu o vlastním hospodářství. To, že George má nad Lenniemi velkou autoritu, můžeme vidět, když mu Lennie musí odevzdat na jeho popud mrtvou myš, kterou si nese ve své kapse. Tuto myšku si nese, protože má velmi rád všechny heboučké věci, je to taková jeho úchylka, která se mu stane osudnou. Když hladí něco hebkého, přestává se ovládat, a tak nedopatřením vždycky něco provede. Lennieho mentální zaostalost se projevuje také v tom, že se chová jako malé dítě, které truceje, když se mu něco nelíbí. Na Lennieho dětinskost upozorňuje na farmě i jeden ze zaměstnanců, který ho sleduje při hraní si se štěnětem. Když ho kočí jménem Slim vidí, tak povídá: „*On je ti, člověče, opravdu jako malý děčko.*“⁴⁵

Lennie je v jádru hodný člověk, stejně jako malé dítě by nechtěl úmyslně někomu nějak uškodit, ale bohužel se mu to skrze jeho neohrabanost a velkou sílu nedaří. Vždy když tento hlupáček někomu ublíží, tak se to stane nějakým nedopatřením. Čtenář se pak na něj nemůže zlobit, spíše ho lituje. Svým hlazením tak nevědomky způsobil smrt myši i štěněti a stalo se mu to osudným i u Curleyho ženy. To, že Lennie je nekonfliktní, hodný člověk je viditelné i v situaci, kdy se dostává do střetu s Curleym. Ten totiž hledá svoji ženu a vyprovokuje ho Lennieho úsměv, který ale v tu dobu přemýšlí nad vysněným

⁴⁴ STEINBECK, John. O myších a lidech. Vyd. 2., (v nakladatelství Alpress vyd. 1.). Frýdek-Místek: Alpress, 2004. Klokán (Alpress), s. 7. ISBN 80-7218-497-0.

⁴⁵ Tamtéž, s. 46.

hospodářstvím. Zpočátku se Lennie vůbec nebrání a jen schytává rány, bránit se začne teprve až na Georgeův popud. V této sebeobraně pak svému protivníkovi úplně rozdrť pěst.

Autor v knize také popisuje situaci, kdy si George dělá z Lennieho ještě legraci. To, že je ale Lennie terčem nějaké legrace, si vůbec neuvědomuje a starosti si pak odnáší George sám. Co se týče strachu, tak Lennie má v životě největší obavy ze dvou věcí. Bojí se, že něco provede a George se na něj bude zlobit a druhou pro něj obrovskou obavou je, že nebude moci chovat králíky na jejich vysněné farmě. Po králících totiž touží snad úplně nejvíce.

3.1.2 George Milton

George je Lennieho přítel, opatrovník a ochránce, jedná se tedy o kladnou postavu. V novele působí jako opravdu správný muž, kterému na svém důvěrníkovi opravdu záleží. Na výjimečnost tohoto přátelství poukazuje i Slim, který říká, že ve světě, kde se lidé toulají sami, je toto přátelství opravdu jedinečné. Uvědomují si to i oba muži, vědí, že mají jeden druhého, a že se o sebe navzájem postarají.

Kvůli Lenniemu má ale svůj život o dost komplikovanější, než by musel být. Dostává se kvůli němu do různých nelehkých situací, na což si během děje několikrát stěžuje. Na Lennieho pak vztekle křičí: *„Můj ty bože všemohoucí! To by byl život, kdybych byl sám! Práci bych vždycky dostal jedna dvě, a nebyly by žádný maléry. Nikde žádnéj malér, a posledního bych vždycky shráb svých padesát dolarů a sebral se do města a tam bych si dával. U děvek bych to moh táhnout třeba do rána. Jíst bych moh jít, kam by mě napadlo, do nějakýho hotelu nebo do něčeho takovýho, a poručil bych si tam, nač bych si zrovna vzpomněl. [...] A mám co?“ pokračoval George vztekle. „Mám tebe!“⁴⁶*

I přes tyto své výlevy ale George Lennieho nenechá odejít, zvykli si na sebe a je to pro něj lepší, než když by měl být sám. Autor nám těmito pasážemi ukazuje, jak je náročné, se o někoho takového, jako je Lennie, starat. Ukazuje nám, že George je hodný a trpělivý chlapík, který má jako každý člověk své limity a různé stavy, kdy propadá skepsi. Pro něj, stejně tak jako pro Lennieho, je uklidňující představa o jejich plánované farmě, na které by společně hospodařili. Tato idea mu dává sílu, jít dál.

⁴⁶ STEINBECK, John. O myších a lidech. Vyd. 2., (v nakladatelství Alpress vyd. 1.). Frýdek-Místek: Alpress, 2004. Klokán (Alpress), s. 14. ISBN 80-7218-497-0.

3.2 Pláň Tortilla

Dílo *Pláň Tortilla* (*Tortilla Flat*, 1935) nebyla vydána bez obtíží, její rukopis byl původně několikrát odmítnut, a i když se po uveřejnění stala okamžitě americkým bestsellerem a Kalifornie se tak mohla pyšnit dalším slavným spisovatelem, došlo i na odmítavý postoj většiny recenzentů. Ti vytýkali autorovi epizodickou dějovou výstavbu, a především charakteristiku postav, která podle nich byla nedostatečná. Steinbeck prý v díle vytvořil místo lidských bytostí vychytralé panáky s pochybnou morálkou.⁴⁷

Autor knihu začal psát po důkladném nastudování legendy o králi Artušovi. Jeho příběhy chtěl přenést do Montereye a obdařit je příděchem folkloru. I přesto že nejdříve bylo dílo odmítáno a žádné nakladatelství ji nechtělo vydat, nakonec se o to zasloužil Pascal Covici. Časem *Pláň Tortilla* koupila i filmová společnost, která za ni zaplatila čtyři tisíce dolarů, z čehož Steinbeckovi připadlo tři tisíce šest set.⁴⁸

Pláň Tortilla ovšem není jen pouhou novelkou lokálního koloritu, ale skvěle ironickou komedií. Je to dílo, které je hravé i rozmarné, a zároveň mnohem složitější a víceznačnější, než se může zdát na první pohled. Základem knihy jsou skutečné příběhy, které autorovi vyprávěli mexičtí dělníci z lisovny třtinového cukru a obyvatelé Monterey. Druhou inspirací byla pro Steinbecka Artušova smrt. Autor tuto Maloryho knihu z roku 1485 velice obdivoval a celý život se k ní vracel.⁴⁹

Nejen celková kompozice *Pláně Tortilly*, ale i každý příběh a všechny hlavní motivy jsou volnou paralelou pověstí rytířů kruhového stolu. Zdrojem komiky je zjištění, jak málo se liší chování vznešených rytířů od způsobu života Dannyho přátel. Příběhy této knihy jsou zakotveny v každodenní realitě a zároveň mají jakýsi druhý plán. Můžeme se zde setkat s příběhy ze života i s příběhy umělými, což se promítá do stylu knížky. Paisanové mluví jazykem hovorovým, ale také archaizujícím, což je zdrojem jazykového vtipu. Komickou funkci má také plní souvztažnost příběhů *Pláně Tortilly* s Artušovým cyklem a mnohé motivy křesťanské mystiky, které se v díle objevují. Nejpozoruhodnějším výsledkem autorova stylistického a kompozičního překřížení je skutečnost, že přes to, že je ironie základním

⁴⁷ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 201. ISBN 80-207-0459-0.

⁴⁸ STEINBECK, John. O Americe a Američanech. Praha: Brána, 2003, s. 145–146. ISBN 80-7243-197-8.

⁴⁹ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 202. ISBN 80-207-0459-0.

principem knihy, tak postavy Dannyho a jeho přátel nejsou nijak zesměšňovány, neparodují samy sebe, ale okolní svět, ze kterého se dobrovolně vyřadily.⁵⁰

Zpočátku byla kniha spíše optimisticky laděná, ke konci do děje proniká úpadek Dannyho osobnosti, který do příběhu přináší pesimistickou stránku. Díky zděděným domům se stal osobou, která měla za něco zodpovědnost, což ho vlastně povzneslo nad jeho přátele. On ovšem toužil jen po svobodě, kterou svým přátelům, kteří vlastně nic neměli, záviděl. Dokonce časem utekl ze svého domu, protože doufal, že onu ztracenou svobodu opět nalezne. A tak ho jeho deprese dovedly k potulování se po lesích jako v dřívější době, dále pak ke krádežím jídla či menšího majetku svých přátel. Po návratu Dannyho mu jeho přátelé přichystají večírek, ale stav jejich kamaráda není vůbec dobrý. Danny se hodně opije a nakonec spadne z útesu. Jeho přátelé kvůli nevhodnému oblečení na Dannyho pohřeb nemohou, a tak se s ním rozloučí po svém. Sedí všichni společně, povídají si o životě, zpívají. V závěru odhozená sirka, kterou zapalovali doutník, způsobí požár, který už se nikdo z nich nepokouší uhasit. Vědí, že to tak musí být. Naposledy se pak společně zadívají na spáleniště a každý se vydá svou vlastní cestou.

3.2.1 Komunita pasainů

Životy paisanos, tedy lidí se smíšenou španělskou, mexickou a původní indickou krví, v Monterey a okolí, byly vykresleny jako exotické i humorné plné krásných hříchů – hrdinové lžou, kradou a dopouštějí se různých přestupků. Slang a knižní řeč se v jejich projevech vzájemně prolínají, což má za následek zcela zvláštní typ jazykového vtípu a lidské bytí je vnímáno jako zcela příjemná věc.⁵¹

Mezi hlavní postavy těchto příběhů, které na sebe ne vždy přímo navazují, patří Danny a jeho přátelé, tedy Pílon, Jesús Maria, Velký Joe Portugál, Pablo a Pirát. Ovšem autor se v knize nevyhýbá ani ostatním postavám pasainů, které ihned na počátku své knihy vykresluje jako lidi, kterým „v žilách koluje směs španělské, indiánské, mexické a kavkazské krve.“⁵² Dannymu a jeho přátelům stačí ke štěstí jen málo, nemají vysoké cíle, přejí si být hlavně svobodní. Touto touhou po svobodě, kdy netouží po materiálních věcech, se odlišují

⁵⁰ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 203. ISBN 80-207-0459-0.

⁵¹ PROCHÁZKA, Martin, QUINN, Justin, ed. Lectures on American literature. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 232. ISBN 978-80-246-1996-5.

⁵² STEINBECK, John. Plán Tortilla: Na Plechárně. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon), s. 10.

od ostatních lidí ve společnosti, kteří si vlastně většinou na první místa v žebříčku hodnot staví spíše věci jako je majetek a bohatství, než například pocit volnosti a svobody. Tento fakt můžeme zpozorovat u Dannyho ihned po návratu z války do svého rodného Monterey, kde po smrti svého dědy zdědil dva domy. Většina lidí ve společnosti by ze dvou domů byla nadšena, zvláště když by sami nic před tím nevlastnili, ale u Dannyho to bylo naopak. Pasainové si moc dobře uvědomují, že s penězi a majetkem přichází závazky potažmo starosti. „*Pilón si povšiml, jak se na Dannyho obličejí usazuje stín vlastnických starostí. Již nikdy nebude jeho tvář prosta strážně. Již nikdy nebude Danny roztloukat okna, když je teď sám majitelem oken, jež by mohla být rozbita.*“⁵³

Lidem tohoto typu stačí ke štěstí, když mají co jíst a nejspokojenějšími je činí dostatek vína, které velmi často popíjejí. Zprvu by se mohlo zdát, že jsou poměrně líní, nemají pracovní návyky a práci dvakrát nevyhledávají, ale když potřebují peníze za nějakým, pro ně důležitým účelem, tak si práci obstarají. Záleží jim na spokojenosti a blahu svých přátel, to ukazuje, že nejsou k ostatním lidem lhostejní. O své vyloučení ze společnosti se vlastně zasloužili sami svým chováním, vedou život, který je pro ostatní lidi nepochopitelný, ale vypadá to, že jim tato situace starosti nedělá. Život si dělají takový, jaký chtějí, a nevypadá to, že by některak strádali.

Nejvíce je v této komunitě ceněno víno, za které hrdinové neváhají utratit všechny peníze, kterými by jinak měli zaplatit například nájem. Víno je zde považováno za jakýsi společenský prostředek, přátelé ho spolu často popíjejí a u toho debatují. Víno je pro ně dokonce důležitější než samotná voda, raději si koupí to, než aby zaplatili zálohu za pitnou vodu v jejich domě. Tento druh alkoholu v díle symbolizuje i jejich přátelské pouto, protože se o něj vždy spravedlivě dělí. „*Pilón si naklonil demižónek přes loket. Čtyřikrát polkl a demižónek byl hned o půl litru lehčí. Poté se chopil demižónku Pablo a zalaškoval s ním jako kočka s pírkem. Rukávem si otřel ústa, přičichl k vínu, třikrát či čtyřikrát předběžně usrkl a několik kapek si rozstříkl kolem úst, aby vystupňoval svou touhu až k mukám.*“⁵⁴ Samozřejmě, jak už to bývá, alkohol způsobuje nejen odreagování, ale i různé menší či větší problémy. K těm menším se mohou řadit různé potyčky či hádky, naopak k větším můžeme zařadit to, že v návaznosti na opilost Dannyho přátel shoří i jeden z jeho domů. Obstarat víno se tito přátelé snaží každý den, je tedy těžké říct, jestli touží více po tomto jejich oblíbeném pití, či po svobodě. Když by byli schopní ukočírovat tuto touhu po alkoholu, mohli by se

⁵³ STEINBECK, John. Plán Tortilla: Na Plechárně. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon), s. 18.

⁵⁴ Tamtéž, s. 34.

vlastně od společnosti odříznout úplně. Víno je ke společnosti alespoň nějakým způsobem poutá.

Tento typ lidí můžeme vidět i z té negativní stránky, kdy mě při čtení napadalo, že to jsou vlastně lidé, kteří nepracují, jen tak se povalují a nedělají nic kloudného. Raději žijí v chudobě, než aby si našli práci a mohli si tak zlepšit své postavení ve společnosti. Jsou to také alkoholici, kteří se neobejdou bez vína, které je pro ně cennější než voda a dají za něj veškeré své peníze, ke kterým přijdou. Jídlo získávají především okrádáním slušných lidí, kteří si na něj chodí vydělávat. Kvůli alkoholu, který si nedokáží odepřít, končí často opilí, vyvolávají hádky a chovají se neukázněně. Není pak divu, že je společnost nepřijímá a ocitají se na jejím okraji. Kdyby změnili své chování, začali by pracovat a měli trochu jiný přístup k životu, jistě by do společnosti zapadli lépe. Každý si však zařizuje život po svém takovým způsobem, jaký mu vyhovuje a v tomto případě na tento životní styl doplatí všichni, nejvíce však Danny, který zaplatí daní nejvyšší, a to životem.

Postavami, které mě v díle nejvíce oslovili a ukázali čtenáři svůj charakter, jsou Danny, Pilón a Pirát. Ty vám v následujících řádcích přiblížím podrobněji.

3.2.2 Danny

Dalo by se říct, že Danny je hlavní postavou, kolem které je celý děj soustředěný. Tento muž by nejspíš upřednostnil život tuláka, před životem, který by byl v jistých ohledech pohodlnější, což dokazuje jeho dědictví po dědečkovi. V tom se lišil od ostatních pasainů, kteří většinou v tomto ohledu jinou možnost neměli. Díky vlastnictví dvou domů je Danny v postavení výše nad svými přáteli, kteří vůbec nic nemají. Jeho přátele ho respektují, váží si ho za to, že je nechává bydlet u sebe i po shoření jednoho z domů, a nevyžaduje po nich činži, které bylo původně domluvené. Dannyho můžeme považovat za samotáře, protože rád chodí po lese, aniž by se musel na někoho ohlížet. Toto mu v průběhu děje začne velmi chybět. Chybí mu samota, svoboda a nezávislost.

Dannyho postava prochází v průběhu knihy největším vývojem. Z bezstarostného, svobodného chlapce, který se zprvu potuluje po lese, krade drobné věci jako například jídlo a občas si zadělá na problémy, které ho dostanou do vězení, se stane dědicem dvou domů a padne na něho odpovědnost a starosti s tímto spojené. Tato situace je pro něj postupem času neúnosná. Toto vlastnictví ho postaví do pomyslného vůdce party, jeho přátelé ho respektují, je pro ně důležitý a mají ho rádi. Danny je dobrým přítelem, který s ostatními sdílí své domy,

aniž by od nich něco čekal. I když mu ostatní neplatí žádný nájem a Danny ho od nich nevyžaduje, tak se mu alespoň snaží odvděčit tím, že se o něj starají, čímž se utvrzuje jeho důležité postavení v partě. Ke konci se již Danny ke svým přátelům nechová vždy pěkně, ale to je důsledkem jeho depresí. Jeho prohřešky jsou mu tedy nejspíš odpuštěny, a to i od ostatních obyvatel Pláně Tortilly, kterým taktéž kradl věci, vyvolával rvačky či obtěžoval jejich ženy. Tato skutečnost se odráží ve velké účasti na večírku, který se konal na počest Dannyho.

Danny byl pro partu nepostradatelným článkem, bez kterého po jeho smrti už nemohli fungovat společně dál. Bez něj se každý člen jeho komunity vydal svým vlastním směrem, ztratili totiž to důležité, co je spojovalo.

3.2.3 Pilón

Tento muž je vychytralým členem skupiny pasainů. Je poměrně dost vynalézavý, z čehož se vždy snaží vytěžit maximum pro sebe, ale i pro své přátele. Na jednu stranu Dannymu neplatí smluvené činži za pronájem domu, ale uvnitř ho to tíží, a tak si do domu přizve další nájemníky, které mu mají částku za bydlení zaplatit. On by tyto peníze pak dal Dannymu, čímž se tímto vychytralým tahem dostal z obliga. Když se ale Pilón dostane k nějaké částce peněz, tak usoudí, že Danny bude raději za demižón vína nežli za peníze, což se mu náramně hodí, protože ví, že se s ním jeho kamarád spravedlivě rozdělí a bude z peněz něco mít i on samotný. Toto ovšem funguje i naopak. Když totiž Danny potkal Pilóna na začátku novely, ukázal tam autor jeho štědrost prostřednictvím nedostatkové brandy, o kterou se s Dannym podělil, ten se mu však vzápětí odvděčil poskytnutím přístřeší v menším z jeho domků. Díky této své mazanosti, která je prospěšná nejen jemu, ale i jeho přátelům, získává poměrně dobré postavení v komunitě.

3.2.4 Pirát

Pirát je člen komunity Dannyho přátel, který se k nim přidává až později. Zpočátku bydlí sám v malém kurníku, i když úplně sám vlastně není. Na každém kroku ho doprovází pět psů, kteří ho chrání před potenciálním nebezpečím, zahřívají ho za chladných nocí a jsou mu oddaní. Pirát je má velice rád, o každé jídlo se s nimi spravedlivě dělí. Díky nim se vlastně asi nikdy necítil sám, nahrazovali mu přátele, které před tím, než se přidal k partě, neměl. Pracuje každý den. Seká dřevo, za které pak dostává čtvrtáček. Tyto peníze si pečlivě

střádá, nikdy žádný čtvrták neutratil. Jeho cílem je našetřit tisíc čtvrtáků a koupit svícen svatému Františkovi, kterému to slíbil jako oplátku za uzdravení jeho psa. Je poměrně důvěřivý a snadno se nechá přesvědčit, dalo by se říct, že je až naivní. Když ostatní pasainové přijdou na to, že by mohl mít někde ukryté peníze, chtějí jeho snadné důvěřivosti využít a o peníze ho připravit. Po čase ho ale lépe poznají, Pirát zapadne do jejich party, a tak od tohoto plánu upustí. Pirát je muž, který své slovo dodrží, jeho čtvrtáky opravdu padnou na koupi svícnu. Tímto činem nám ukazuje, že umí dostát svým slibům, i to, že on peníze nepotřebuje, nejsou pro něj důležité a obejde se bez nich stejně jako ostatní pasainové.

3.3 Na plechárně

Na plechárně je další autorovo dílo, které zasadil do stejnojmenné ulice městečka Monterey. S předchozím výše zmíněným dílem ho ovšem nespojuje jen místo, ve kterém se děj odehrává, ale i to že novela je tvořena dílčími příběhy obyvatel této ulice. Kniha je laděna stejně tak jako *Pláň Tortilla* optimisticky až humorně, čímž se liší od novelky *O myších a lidech*, která je spíše sociálně kritická. Jak jsem již poznamenala, děj se odehrává ve stejném prostředí a autor opět popisuje uzavřené společenství, které je oddělené od společnosti. Mack a jeho mládenci jsou stejní svatí hříšníci jako Danny a jeho přátelé z předchozího díla a vyznávají tutéž filozofii života. Ovšem novela *Na plechárně* se liší svým zabarvením a konečným vyzněním. Je především mnohem lyričtější, skeptičtější a vážnější. I přes autorův humor v ní je velice výrazný motiv smutku, samoty a smrti. Proto ji také Ed Ricketts, biolog, kterému byla kniha věnována, nazval „esejem o lidské osamělosti“. Podstatným posunem je zde autorům změněný postoj k postavám. V tomto díle totiž už Steinbeck stojí zcela otevřeně na straně Macka a jeho mláďenců.⁵⁵

Autor zde mnohem důrazněji říká to, co bylo obsaženo v *Pláni Tortille*. Jeho dobrovolně izolované postavy zpochybňují hodnoty zkomercializované společnosti, která je postavena na čistě spotřebních principech a můžeme je pokládat za kritiku amerického snu o úspěšnosti, bohatství a materiální prosperitě. Toto téma symbolicky zdůrazňuje bajka o syslovi. Postavy Macka a jeho mláďenců jsou oslavou lidí, kteří se nedali chytit do pasti konformity a hledají přijatelnější životní alternativu. Jejich příběhy vyprávějí o velké lásce k životu, radosti z přátelství i o smutku z toho, když tyto věci ztrácíme.⁵⁶

3.3.1 Komunita obyvatel ulice Na plechárně

Mezi členy komunity patří Mack a jeho mládenci, kteří se v mnohém podobají Dannymu a jeho přátelům. Jsou to lidé, kteří nemají vysoké cíle, k životu jim stačí maličkosti, ze kterých mají radost. To, že si žijí šťastně bez vysokých životních cílů, jim přináší v jistém smyslu svobodu. Tím, že netouží po nějakých materiálních věcech a spokojí se s trochou jídla, o kterou se ještě spravedlivě dělí, se významně odlišují od tehdejší americké společnosti a opět se tak stejně jako hrdinové v *Pláni Tortille* ocitají na jejím okraji. Nikdo jim nemůže nic vzít, jen jejich svobodu, která je pro ně vlastně společně s přáteli tím

⁵⁵ HILSKÝ, Martin. Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy. Praha: Odeon, 1993, s. 203. ISBN 80-207-0459-0.

⁵⁶ Tamtéž, s. 204.

nejcennějším. S hrdiny přechází knihy je pojí i pracovní nasazení, které tedy není velké. Pracují pouze, když chtějí, nebo když potřebují nějaké peníze například na večírek pro doktora. Lidé je tedy mohou vidět jako lenochy, povaleče, kteří raději pijí whisky a kradou, než aby si vydělali nějaké ty peníze na lepší a hodnotnější život. Je to vlastně pravda, oni jsou opravdu takoví, ale na druhou stranu jim nemůžeme odepřít to, jak si navzájem pomáhají, ctí přátelství, spravedlivě se dělí a jsou upřímní. Způsob života, který je tak odlišný a běžní lidé mu nerozumí, protože svět vnímají úplně jinak, si tito přátelé vybrali sami. Oni jsou spokojení, nic jim nechybí a vlastně jim ani nevádí, že je společnost nepřijímá, nijak po ní netouží. Svým chováním se vlastně ze společnosti vyloučili sami, nejde jen o jednostranný proces, kdyby totiž změnili svůj přístup k životu, tak by se nejspíš na jejím okraji neocitli. „Mack ani mládenci se však z finančních důvodů hořkostí moc šírat nenechali, neboť postrádali obchodního ducha. Neměřili svou radost množstvím prodaného zboží, neměřili hodnotu svého já výší bankovního konta ani svoje lásky podle toho, co stály.“⁵⁷ Všichni obyvatelé ulice Na plechárně ale nemají stejný postoj k životu jako Mack s partou, je tu například doktor, který ale po penězích zrovna taky dvakrát netouží. Můžeme se tu setkat s Li Čongem a s dalšími, kteří mají k tomuto odlišný přístup. Ti totiž veškerý úspěch, který je pro ně důležitý, měří penězi. Je ale hezké, že i přes odlišnosti, které mezi sebou obyvatelé této ulice ve městě Monterey mají, dokáží držet při sobě a pomáhat si, především když mají nějaký společný cíl. Například když chtějí potěšit doktora, tak pro něj společně nachystají oslavu.

V díle se kromě hlavních hrdinů objevují i vedlejší postavy, tyto postavy se vystupují jen v rámci určité kapitoly. Pomocí nich autor vystihuje i kruté životní příběhy, které se v té době odehrávaly a nečteme tak pouze o vcelku bezstarostném životě hlavních hrdinů. Díky zakomponování vedlejších postav a zápletek se tak můžeme dívat na komunitu jako na celek více objektivně. Tyto vedlejší zápletky většinou tragických příběhů končí převážně smrtí některé z postav. Autor nám tak ukazuje kontrast mezi životem Mackovi skupiny a realitou okolního světa. Pomocí příběhů nám ukazuje svůj postoj k tehdejší společnosti, vyjadřuje svůj nesouhlas a kritizuje tehdejší poměry. Poukazuje také na nesmyslné materiální hodnoty, touhu po úspěchu, penězích a majetku.

⁵⁷ STEINBECK, John. Plán Tortilla: Na Plechárně. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon), s. 259.

3.3.2 Mack a jeho mládenci

„**Mack** byl stařešinou, vůdcem, rádcem a do jisté míry i vykořisťovatelem skupinky mužů, které spojovalo to, že neměli rodiny, peníze a že se jejich ctižádost omezovala na jídlo, pití a blažený život.“⁵⁸ Se svými mládenci si vytvoří zázemí v podobě Grandlehárnny. Ostatní chlapi ho jistým způsobem obdivují a respektují. Mack je vychytralý, zvládne vyřešit různé věci ve svůj prospěch, dalo by se říct, že v tom prostě umí chodit. Umí se však nad sebou zamyslet a přiznat si, když udělá něco špatně. Společně s ostatními mládenci ukáže čtenáři i svoji citlivost, která vyplývá na povrch, když jim onemocní fenka loveckého psa jménem Fiflenka, kterou mají všichni moc rádi a společně se o ni starají, až ji rozmazlují. „*V tu chvíli všichni v Grandlehárně propadli skutečné panice. [...] Střídavě u ní vysedávali. Dávali jí na čelo studený, mokrý obklad. [...] Krmili ji a po dvou hodinách jí dávali napít vody. Dřív spali na střídačku – teď už nepsal nikdo.*“⁵⁹

Hazel je prostoduchý muž, který chodil do školy čtyři roky a další čtyři roky pak strávil v polepšovně. Rád pokládá spousty otázek, které jsou až někdy zbytečné, ale udržuje tak tok řeči, aby nestála. Je i dobrým posluchačem, ale často se stává, že nechápe, o čem je vlastně řeč. Snaží se ale dělat dobrou společnost doktorovi, kterého doprovází na výpravách a sbírá s ním mořské živočichy. Holčičí jméno mu dala jeho matka, která během osmi let porodila sedm dětí. Hazel byl osmým miminkem, u kterého tak nějak kvůli své ztrhanosti přehlédla jakého je vlastně pohlaví.

Dalšími muži, kteří společně s Mackem a Hazelem obývají Grandlehárnny jsou Eddie a **Gay**, avšak ten tam s nimi nebydlí od začátku. Zprvu žije se svojí ženou, od které se následovně odstěhuje, protože ho bije. Gay je šikovný na ruce, skoro všechno opraví. Se svou zručností, by si určitě lehce našel nějakou tu práci a zajistil by si tak stálé peníze. To by ale přišel o svou svobodu a podléhal by společnosti, více než by chtěl. Co se týče **Eddieho**, tak to je na jednu stranu povaleč, ale za práci vzít také umí, zaskakuje totiž jako barman a tento záskok mu vyhovuje. O stálou práci nestojí a takhle si přijde na nějaký ten demižónek, z čehož něco mají i jeho přátelé.

⁵⁸ STEINBECK, John. Pláň Tortilla: Na Plechárně. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon), s. 180.

⁵⁹ Tamtéž, s. 280–281.

3.3.3 Doktor

Muž, jehož jméno vlastně ani neznáme, není doktorem, který by léčil lidi, ačkoliv během chřipkové epidemie nemocným pomáhá. Nemyslí při tom vůbec na sebe, a tak skoro nespí a nejí. Živí se jako biolog zkoumající mořské živočichy a žije v Západním biologickém ústavu, kde má i draze vybavenou laboratoř. I přes toto drahé vybavení Doktor laboratoř nezamyká, ukazuje nám tím, že lidem, kteří s ním v ulici žijí, věří. V průběhu knihy nám autor ukáže, že tento muž umí lidem odpouštět a hledá v nich tu lepší stránku. „*Myslím si, že Mack a mládenci znají všechno, co se kdy na světě stalo, a možná i co se na něm kdy stane. Mám za to, že se vyrovnávají s životem na tomto světě tak nějak líp než ostatní. [...] Mohli by si zničit život a vydělat peníze. Mack má něco z génia. A všichni jsou náramně chytří, když něco chtějí.*“⁶⁰ Když mu Mack a mládenci uspořádají večírek, na který se doktor nedostaví, a jeho laboratoř je ráno celá vzhůru nohama, vyřídí si to s Mackem jako muž s mužem a rozbije mu ústa. Pak už mu ale nic nevyčítá, nechce po něm uhradit škody ani pomoci s úklidem. „*Dal jsem ti pár přes hubu a je to ze mě. Pustíme to z hlavy.*“⁶¹ Svoji inteligencí, spořádaností, pracovitostí a draze vybavenou laboratoří přímo nezapadá do společnosti místních obyvatel, kteří jsou převážně nemajetní. Je asi nejchytřejším obyvatelem uličky, za kterým si mnoho tamějších obyvatel chodí pro radu, dokonce i Mack. Ten k němu pak cítí i určitou dávku vděčnosti, poněvadž mu doktor zachrání fenku, která onemocní psinkou. Žije spořádaným životem, ale stálou partnerku nemá, chodí k němu děvčata paní Dory, což je vždycky poznat podle toho, že z fonografu hraje vážná hudba dlouho do noci. Je to poněkud zvláštní, že pracovitý, slušný a spořádaný muž nemá žádnou manželku a raději prožívá jen krátké románky. Jeho to ale nikterak netrápí, možná není schopen mít trvalý vztah a možnost závazku ho děsí. Během jedné své výpravy za sběrem chobotnic, objeví v moři mrtvolu dívky. Její obličej se mu vryje do paměti a je pro něj těžké se s tím srovnat, nálezem je tak paralyzován, že ho ani není schopen ohlásit na policii a nechá to raději na jiném muži, který za to získá i odměnu. Ukazuje nám tím svoji citlivost, kterou jsme mohli sledovat i v situacích s jedenáctiletým Frankiem, který u něj hledá útočiště.

Frankie je mentálně zaostalý chlapec, kterému to moc nemyslí, je vyloučen ze školy a jeho matka ho bije. Doktor se tak stane jeho ochráněm. Frankie ho má tak rád, že mu chce obstarat dárek k narozeninám, a to bronzovou sochou s hodinkami, kterou ukradne ze zlatnictví. Tento původně dobrý záměr se mu ale vymstí, a když ho dopadnou, umístí ho

⁶⁰ STEINBECK, John. Plán Tortilla: Na Plechárně. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon), s. 276.

⁶¹ Tamtéž, s. 270.

kvůli jeho stavu do ústavu. Jeho ochránář se tomu zprvu snaží zabránit, ale dojde mu, že to nelze, protože problémové situace spojené s jeho mentální zaostalostí by se postupně zhoršovaly. V této situaci si můžeme vzpomenout na Lennieho z díla *O myších a lidech*, který měl také svého ochránáře a který na svoje životní postižení také doplatil, ovšem ne umístěním do ústavu. Lennie za svůj stav zaplatil svým životem.

3.3.4 Dora Floodová

Doru Floodovou autor popisuje jako skvělou a mohutnou ženu s ohnivými vlasy, jež má zvláštní slabost pro světle zelené večerní toalety. Dříve se živila jako profesionální společnice a nyní s názvem restaurace U medvěda provozuje nevěstinec. V podniku má nastavená pravidla, která všichni dodržují, jsou zde nastaveny jednotné ceny, nejsou povoleny alkoholické nápoje ani sprostá a hlasitá mluva. V podniku zaměstnává dvanáct děvčat, řeckého kuchaře a muže, který je veden jako hlídač. K lidem se snaží být milá a prospěšná. V podniku nechává i ženy pokročilého věku, které již nemají tak pevné zdraví a nemohou podávat očekávané výkony. *„Paní Dora je nikdy nevyřazuje, i když říká, že některé z nich nepodají očekávaný výkon ani třikrát do měsíce, ale třikrát denně jedí dál, jako by se nechumelilo.“*⁶²

Lidé o jejím lidumilství vědí, a tak se z ní vždycky snaží vyrazit co nejvíce. Když například policajti uspořádají bál, ze kterého má jít výtěžek penzistům, tak všichni přispějí dolar, kdežto Dora jim dá těch dolarů rovnou padesát. Když ji při úpravách parku obchodní komora požádá o příspěvek ve výši sta dolarů, ona jim je opět dá, přestože ostatní obchodníci přispívají jen po pěti. Jedná se o opravdu dobročinnou ženu, která navštěvuje hladovějící děti, platí lidem účty, až málem sama přijde na mizinu. Je u ní vidět, že i když si peníze dokáže vydělat, tak na nich nijak zvlášť nelpí a není vůbec lakomá. Dalo by se naopak říct, že je štedrá, i když to samozřejmě dělá i proto, že její podnik je za hranou zákona a mohl by být uzavřen, takže možná touto svoji solidaritou zajišťuje jeho činnost. Během chřipkové epidemie pomáhají na její příkaz i děvčata z jejího podniku, kdy navštěvují nemocné a nosí jim silnou polévku, ovšem směnám v restauraci U medvěda se nevyhnou.

⁶² STEINBECK, John. Plán Tortilla: Na Plechárně. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon), s. 185.

4 Společné rysy Steinbeckových postav

Ve výše zmíněných dílech se často objevují obdobné motivy, kterými nám autor přibližuje dané postavy nacházející se na okraji společnosti, jejich chování a situace, do kterých se dostali. Nyní se na tyto motivy podíváme podrobněji.

4.1 Silná přátelství

V novele *O myších a lidech* jsme se mohli setkat s poněkud zvláštním přátelstvím mezi mentálně zaostalým Lenniem a Georgem. Nemají mezi sebou žádné pokrevní pouto, a i tak se George stane pro Lennieho jeho opatrovatelem a nejlepším přítelem. Zůstává s ním i přes to, že mu Lennie přiděluje starosti, bez něj by měl život mnohem jednodušší, ale jejich přátelství je tak silné, že ho odejít nenechá. „*Můj ty bože všemohoucí! To by byl život, kdybych byl sám! Práci bych vždycky dostal jedna dvě, a nebyly by žádný maléry. Nikde žádný malér, a posledního bych vždycky shráb svých padesát dolarů a sebral se do města a tam bych si dával. U děvek bych to moh táhnout třeba do rána. Jíst bych moh jít, kam by mě napadlo, do nějakýho hotelu nebo do něčeho takovýho, a poručil bych si tam, nač bych si zrovna vzpomněl. [...] A mám co?‘ pokračoval George vztekle. ‚Mám tebe!‘“⁶³*

I přes všechny problémy a překážky, které mu Lennie způsobuje, společně sní o malé farmě, kde by spolu mohli v klidu žít a hospodařit. Toho se ale naneštěstí nedočkají. Po tom, co Lennie nechtěně zabije Curleyho ženu, se za ním George vydává na smlouvané místo. Nezlobí se na něj, ale udělá pro něj něco, co by asi dovedl málokdo a ukazuje nám tím sílu jejich přátelství. Moc dobře totiž ví, že až ho dostihne Curley s chlapy, tak se mu pomstí, Lennie bude vystrašený a oni mu rychlou smrt nedopřejí, spíše ho budou postupně mučit. Rozhone se proto, že Lennieho zabije sám a ušetří ho tak delšího trápení, bolesti a zděšení. Smrt tak pro Lennieho přišla rychle a nečekaně, když s Georgem hledí do dále a sní o jejich společném hospodářství.

Silný motiv přátelství se objevuje i v dalších dvou knihách, a to mezi Mackem a jeho mládenci a mezi Dannym a jeho přáteli. Obě tyto party spojuje silné přátelství, které nepředčí žádné peníze či majetek. Přátelství je to jediné, co tito muži vlastně mají a možná by se dalo říct, že je to zároveň to jediné, kvůli čemu nejsou tak úplně svobodní. To, jaký mají mezi sebou tyto postavy vztah, by jim mohli ostatní závidět, jenže pro ostatní lidi ve společnosti

⁶³ STEINBECK, John. *O myších a lidech*. Vyd. 2., (v nakladatelství Alpress vyd. 1.). Frýdek-Místek: Alpress, 2004. Klokán (Alpress), s. 14. ISBN 80-7218-497-0.

není až tak důležité přátelství jako ty materiální hodnoty, kvůli kterým se jejich život od života těchto hrdinů tolik liší. I když samozřejmě žádný člověk nedokáže žít úplně sám, každý má čas od času potřebu si s někým popovídat a svěřit se, jenže každý to může mít na žebříčku hodnot na jiném místě. Nikoho z našich hrdinů k sobě nepojí příbuzenské pouto, i tak se k sobě chovají jako by sourozenci sobě navzájem byli. Společně jsou silnější než každý zvlášť, a to si dobře uvědomují. Steinbeck nám tu ukazuje, že i když lidé nemají peníze, žádné vlastnictví a žijí chudě, tak se zároveň mohou bohatí a šťastní cítit, protože mají kolem sebe lidi, na kterých jim záleží. Snaží se dělat věci nejen ve svůj prospěch, ale i ve prospěch ostatních, o všechno se spolu dělí. Mack a mládenci, Danny a jeho přátelé ani George a Lennie nemají rodinu, mají ovšem přátele, kteří jsou pro ně vším.

4.2 Touha po svobodě

Svoboda. To je něco, po čem každá z postav opravdu touží. V žebříčku svých hodnot ji mají společně s přátelstvím nejvýše. Téměř každý člověk kolem nich se honí za materiálními věcmi, ale oni o ně nestojí. Možná nám z této touhy o materiální věci trochu vybočuje Lennie s Georgem, kteří vlastně sní o společném hospodářství. Ale i pro ně toto hospodářství představuje určitý pocit svobody. Nemuseli by se totiž dít na farmách jiných lidí a stále se na někoho ohlížet, měli by svoje malé hospodářství, na kterém by žili společně, podle svých představ a svobodně. Danny s přáteli a Mack s mládenci ale spatřovali svobodu v tom, že nic nevlastní a nenechávají se tak ovlivňovat konzumní společností. Vlastnictví něčeho pro ně bylo jen na obtíž, což bylo vidět i na reakci Dannyho po zdědění dvou domů. Uvědomil si totiž, že když něco vlastní, tak s tím přicházejí i starosti a zodpovědnost, s čímž tu tolik chtěnou svobodu ztrácí. „*Když se Danny vrátil z armády, shledal, že je dědicem a majitelem nemovitostí. Starý pán, tj. Dannyho dědeček, odešel ze světa, zanechav na něm pro Dannyho dva domky na Pláni Tortille. Sotva se to Dannymu doneslo, pocítil na svých bedrech tíhu vlastnické odpovědnosti. Aniž by se šel na svůj majetek podívat, zakoupil čtyřlitrový demižónek červeného vína a z valné části jej vyzunkl sám.*“⁶⁴

Autor nám ukazuje, že je možné se radovat z jednoduchých a obyčejných věcí, které v životě máme. Obyčejné věci mohou dělat radost každému z nás, ale společnost je přehlíží a často je považuje za samozřejmé. Až na výjimky, kterými jsou například Lennie s George, kteří šetří na vysněnou farmu, a Pirát, který si schovává peníze na koupi svícnu pro svatého

⁶⁴ STEINBECK, John. Plán Tortilla: Na Plechárně. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon), s. 12.

Františka, všechny peníze, ke kterým přijdou, ihned utratí za víno, whisky a pokud něco zbude, tak také za jídlo. Poté si mezi sebou všechno spravedlivě rozdělí, což jim přináší pocit uspokojení a radosti.

4.3 Alkohol

Dalším pojátkem je alkohol, který bývá častým společníkem, a to především u Dannyho party či Macka a jeho mládenců. Jakmile mají menší finanční obnos, tak ho utratí za víno či whisky. „*Pojďte, přátelé, omočte si rety. A lokejte zhluboka. Vínka je habaděj.*“⁶⁵ Alkohol lidi sblíží, ztrácejí díky němu zábrany, přináší jim pocit štěstí a odreagování se. Jinak tomu není ani tady. Konzumace alkoholu je pokládána za společenskou činnost, o alkohol se také spravedlivě dělí a utvrzují tak své přátelství. Alkohol hraje v knihách velkou roli, autor popisuje velké množství scén, kdy přátelé společně sedí, diskutují a popíjejí u toho svůj oblíbený drink. Bez pití si pravděpodobně život neumí ani představit a čtenář má pocit, že je pro ně mnohem důležitější než voda. Danny s přáteli raději koupí víno, než aby zaplatili zálohy za vodu. Eddie jako zaskakující barman vylívá zbytky alkoholu ze skleniček do svého demižónu a míchá tak různý alkohol, který pak v Grandleárně společně se svojí partou popíjí. „*Eddie nosil do Grandu poměrně ustálenou směs žitné, piva, americké, jakož i skotské whisky, vína, rumu a ginu, ovšem tu a tam si nějaký zženštilý zákazník objednal whisky se sodou, anýzovku nebo currao a tyto malé přísady dodaly punči osobitou chuť. [...] Když to šlo dobře, vyšetřil Eddie za večer až tři litry.*“⁶⁶ Muži alkohol popíjejí ve větší míře, než by měli, dostávají se tak do opilosti, ve které se často způsobí nějaké problémy. Stávají se tak vlastně otroky alkoholu, bez kterého si život neumí představit a jsou schopni udělat hodně pro to, aby se k nějakému alkoholu dostali. Alkohol je tedy i takové pomyslné pojátko s konzumní společností.

4.4 Nemajetnost

V neposlední řadě je jedním ze společných rysů Steinbeckových postav nemajetnost. Hrdinové uvedených knih většinou nic nevlastní, nemají žádný majetek ani peníze. „*Neměřili svou radost množstvím prodaného zboží, neměřili hodnotu svého já výší bankovního konta ani*

⁶⁵ STEINBECK, John. Plán Tortilla: Na Plechárně. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon), s. 34.

⁶⁶ Tamtéž, s. 203.

*svoje lásky podle toho, co stály.*⁶⁷ Jedinou výjimkou je Danny, který zdědí dva domy, avšak zpočátku ani on nic nemá, a z tohoto dědictví nijak nadšený není. Vyhovovalo mu, když neměl nic, nemusel se o nic starat a byl tím pádem úplně svobodný. Nabytím majetku tuto svobodu, která pro něj byla tak důležitá, zčásti ztratil. Dalo by se říct, že kvůli nabytí majetku a následné ztrátě úplné svobody, spadne Danny do depresí, které poté vedou až k jeho smrti. Další postavy ale nic cenného nevlastní. Ani po tom nijak netouží, vlastnictví něčeho by jim přineslo starosti a vzalo by jim jejich volnost. Nejlépe se cítí, pokud mají jeden druhého a dobré pití k tomu. Lennie a George také nic nemají, jen jeden druhého. Společně putují po rančích, na kterých se snaží vydělat peníze, za které by koupili svoji farmu, té se však kvůli smutným okolnostem nedočkají.

⁶⁷ STEINBECK, John. Plán Tortilla: Na Plechárně. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon), s. 259.

Závěr

John Steinbeck byl americký spisovatel, který si po celém světě získal mnoho čtenářů a za svá díla byl patřičně odměněn Pulitzerovou i Nobelovou cenou. Ve svých knihách uměl perfektně vystihnout prostředí, ve kterém se příběhy odehrávají, ale především dokázal výborně charakterizovat postavy, které dělají jeho díla tak zajímavými.

John Steinbeck do literárního světa přispěl mnoha zdařilými knihami, které si získaly po celém světě plno čtenářů. Jak jsem již zmiňovala, jeho tvorba byla ovlivněna především hospodářskou krizí a jeho rodnou Kalifornií.

Knihy, které jsem si pro tuto bakalářskou práci zvolila, byly plné nemajetných lidí na periferii. I přes svoji nemajetnost však žili poměrně spokojeně. Hrdinové knih jsou často tuláci, lidé bez domova, bez rodiny a nějakého majetku. Nejdůležitější je pro ně svoboda, kterou si bedlivě střeží, a přátelství, kterého si váží. Přátelství, ve kterém si vzájemně pomáhají a spravedlivě se o všechno dělí. Jsou to lidé, kteří jsou na jednu stranu trochu sebestřední, snaží se dělat věci pro svůj prospěch, a především tak, aby se moc nenadřeli, ale na druhou stranu jsou i solidární a snaží se pomáhat ostatním.

Existuje několik věcí, které mají hrdinové Steinbeckových knih společné, tyto body jsem vypsala v poslední kapitole této práce. Jedná se především o silné přátelské vztahy, touhu po svobodě a alkoholu, a také o jejich nemajetnost, jak už jsem zmínila výše.

Steinbeck zasadil své příběhy do Kalifornie a dvě z uvedených knih se dokonce odehrávají ve stejném městě, a to v jihokaliifornském Monterey. Ačkoliv jsou hrdinové odstřiženi od zbytku společnosti, nijak jim to nevadí. Pro ně je nejdůležitější právě ona svoboda a jejich přátelství. To je to, pro co žijí. Po majetku, který by jim přinesl především jen starosti, většinou netouží. Jeho postavy se často dopouštějí i různých prohřešků, ale jako čtenáři se na ně nejspíš nedovedeme zlobit, protože to vždycky spáchají pro něčí dobro. Udělají tedy něco špatného, ale konají tak s dobrým úmyslem.

Po přečtení jeho děl bychom si z nich mohli vzít i nějaké ponaučení. Měli bychom si vážit více obyčejných věcí, nebrat určité dary, které nám jsou dopřávány, jako samozřejmost. Měli bychom si více cenit přátelství, která máme, být k sobě solidární a vzájemně se podporovat, protože společně jsme schopni dokázat více věcí než jako jednotlivci.

Zdroje

Primární zdroje

STEINBECK, John. *O myších a lidech*. Vyd. 2., (v nakladatelství Alpress vyd. 1.). Frýdek-Místek: Alpress, 2004. Klokán (Alpress). ISBN 80-7218-497-0.

STEINBECK, John. *Pláň Tortilla: Na Plechárně*. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Odeon, 1979. Světová knihovna (Odeon).

Sekundární zdroje

BLOOM, Harold. *John Steinbeck: Comprehensive Research and Study Guide*. United States of America: Chelsea House Publishers, 2000. ISBN 0-7910-5252-4.

HILSKÝ, Martin. *Od Poea k postmodernismu: Proměny americké prózy*. Praha: Odeon, 1993. ISBN 80-207-0459-0.

KANBAY, Feryal. *Lexikon osobností 20. století: stovky slavných jmen od A do Z*. Bratislava: Aktuell, 2002. ISBN 80-88915-08-2.

KOPECKÝ, Petr. *Robinson Jeffers a John Steinbeck: vzdálení i blízcí*. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-898-7.

MICHL, Josef B. *Laureatus Laureata : nositelé Nobelovy ceny za literaturu 1901-1994 a čeští kandidáti*. Třebíč: Arca Jimfa, 1995. ISBN 80-85766-32-9.

NAVRÁTIL, Jan. *Stručné dějiny USA*. 2., dopl. vyd. Praha: Svoboda, 1984.

ONDRYÁŠOVÁ, Jindra. *English and American Literature*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1997.

PROCHÁZKA, Martin, QUINN, Justin, ed. *Lectures on American literature*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1996-5.

RULAND, Richard a Malcolm BRADBURY. *Od puritanismu k postmodernismu: dějiny americké literatury*. Praha: Mladá fronta, 1997. ISBN 80-204-0586-0.

SCHULTZ, Jeffrey D a Luchen LI. *Critical Companion to John Steinbeck: A Literary Reference to His Life and Work*. New York: Facts On File, c2005. ISBN 0816043000.

SHILLINGLAW, Susan. *A journey into Steinbeck's California*. Roaring Forties Press, Berkeley, California, c2006. ISBN 978-0976670629.

Slovník světové literatury: autoři a díla, směry. Praha: Fortuna, 1993. ISBN 80-7168-080-X.

STEINBECK, John. *O Americe a Američanech*. Praha: Brána, 2003. ISBN 80-7243-197-8.

VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. *Slovník spisovatelů: Spojené státy americké*. Praha: Odeon, 1979. Slovníky spisovatelů (Odeon).

Internetové zdroje

Kalifornie [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://usa.qex.cz/atlas/kalifornie>

PATERSON, John Harris. *North America : a geography of Canada and the United States* [online]. New York: Oxford University Press, 1975 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://archive.org/details/northamericageog0000pate/page/n11/mode/2up>

Anotace kvalifikační práce

Jméno a příjmení:	Aneta Hátlová
Katedra nebo ústav:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Lidé na okraji v tvorbě Johna Steinbecka
Název v angličtině:	People on the periphery in the works of John Steinbeck
Anotace práce:	Tato bakalářská práce se zaměřuje na amerického spisovatele Johna Steinbecka a jeho knižní postavy, nacházející se na okraji společnosti. Nejprve je představen autor, následovně skutečnosti a události, které jeho tvorbu nejvíce ovlivnily. Poté už přecházím k hlavnímu bodu, a to k charakteristice postav z vybraných třech děl. Všechny postavy, se kterými vás v průběhu práce seznámím, se nacházejí na společenské periferii a vykazují obdobné rysy, kterými se zabývám v poslední kapitole.
Klíčová slova:	John Steinbeck, O myších a lidech, Pláň Tortilla, Na plechárně, přátelství, svoboda, alkohol, nemajetnost
Anotace v angličtině:	This bachelor's thesis focuses on the American writer John Steinbeck and his characters on the social periphery. First, the author is introduced, followed by the facts and events that most influenced his work. After that, I move on to the main point,

	namely the characteristics of the characters from the three selected works. All the characters that I will introduce you to in the course of the work are located on the social periphery and show similar traits that I will deal with in the last chapter.
Klíčová slova v angličtině:	John Steinbeck, Of Mice and Men, Tortilla Flat, Cannery Row, friendship, freedom, alcohol, poverty
Přílohy vázané k práci:	–
Rozsah práce:	45 stran
Jazyk práce:	český jazyk